

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 263/2015
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΣΤ ΤΜΗΜΑ
Συνεδρίαση της 10^{ης} Νοεμβρίου 2015

Σύνθεση

Πρόεδρος: Ιωάννης-Κωνσταντίνος Χαλκιάς, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Ιωάννης Διονυσόπουλος, Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Βασιλική Τύρου, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Ανδρέου Γεώργιος, Ευαγγελία Σκαλτσά, Χρήστος Μητκίδης, Παναγιώτα-Ελευθερία Δασκαλέα-Ασημακοπούλου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Κωνσταντίνα Ε. Μαρίνου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Ερώτημα : Το έγγραφο με αριθμό Φ. 600.163/146/220089/Σ.1518/30-7-2015 του ΥΠΕΘΑ (Γενικό Επιτελείο Στρατού Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Υποστήριξης Στρατού «ΘΗΣΕΑΣ» Δνση Προμηθειών/5 α).

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν η μονομερής παράταση του ενός έτους της υπ' αριθμόν 0005P/2013 σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας των κτιριακών εγκαταστάσεων του Στρατοπέδου «Υπτιγου Μπελλιά Δημητρίου» (401 ΓΣΝΑ) και του συνακόλουθου κτηρίου του Στρατοπέδου «Ιλαρχου Βαρύτη» (ΟΦΑ), δυνάμει του άρθρου 1 παρ. 2 της σύμβασης, θα έχει ως σημείο έναρξης/εκκίνησης το χρονικό σημείο λήξης του πρώτου συμβατικού έτους ή την ημερομηνία λήψης απόφασης από τον έχοντα την οικονομική εξουσία και για ένα έτος και ποιος θα εξουσιοδοτηθεί για την υπογραφή της εν λόγω σύμβασης.

Για τα ερωτήματα αυτά το ΣΤ' Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, γνωμοδότησε ομόφωνα ως εξής:

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Από το έγγραφο του ερωτήματος και τα στοιχεία του συνημμένου φακέλου, προκύπτουν τα εξής πραγματικά περιστατικά:

1. Με την από Φ.600.1/7/1238022/Σ.1005/10.4.2009 απόφαση του Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας εγκρίθηκε η διενέργεια δημόσιου ανοικτού διαγωνισμού για την ανάθεση του έργου παροχή υπηρεσιών καθαριότητας των κτηριακών εγκαταστάσεων του Στρατοπέδου «Υπτιγου Μπελλιά Δημητρίου» (401 ΓΣΝΑ) και των συνακόλουθων κτηρίων του Στρατοπέδου «Ίλαρχου Βαρύτη» (ΟΦΑ-Παιδικός Σταθμός) για ένα (1) έτος, με κριτήριο κατακύρωσης τη συμφερότερη προσφορά και προϋπολογιζόμενη δαπάνη 2.591.173,00 ευρώ με ΦΠΑ. Προσωρινή ανάδοχος αναδείχθηκε με την Φ.600.11/12/218607/Σ.1546/19.6.2010 απόφαση του Διοικητή της Α.Σ.Δ.Υ.Σ. η εταιρεία «ΦΑΣΜΑ Α.Ε.», που υπέβαλε προσφορά 2.433.085,84 ευρώ (με ΦΠΑ).

2. Με την 498/2012 Πράξη του Ζ' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίθηκε ότι κωλύοταν η υπογραφή του σχεδίου σύμβασης, με την αιτιολογία ότι α) κατά παράβαση του άρθρου 21 του ν. 2362/1995 δεν είχε εκδοθεί απόφαση ανάληψης υποχρέωσης για τη δαπάνη της σύμβασης και β) δεδομένης της επελθούσης ιδιαίτερα σημαντικής μείωσης του εργατικού κόστους των επίμαχων υπηρεσιών μετά τον χρόνο υποβολής των προσφορών (ν. 4046/2012 και ΠΥΣ 6/28.2.2012) και της συνεπαγόμενης ανατροπής στην οικονομική ισορροπία της σύμβασης, η απόφαση κατακύρωσης των υπηρεσιών στη συγκεκριμένη τιμή, χωρίς προηγούμενη αξιολόγηση και πλήρη αιτιολόγηση ως προς το εάν το επιτευχθέν τίμημα εξακολουθούσε να είναι συμφέρον για το Δημόσιο, ήταν μη νόμιμη.

3. Αίτηση ανάκλησης της Διεύθυνσης Προμηθειών/5α της Ανώτατης Στρατιωτικής Διοίκησης Υποστήριξης Στρατού (ΑΣΔΥΣ) «ΘΗΣΕΑΣ» κατά της ανωτέρω Πράξης του Κλιμακίου απορρίφθηκε με την 1209/2013 απόφαση του VI Τμήματος του ΕΣ, για τους ίδιους λόγους και αίτηση αναθεώρησης κατά της τελευταίας αυτής απόφασης απορρίφθηκε με την 2158/2013 απόφαση του Τμήματος Μείζονος - Επταμελούς Σύνοψης.

ΓΧ

- 4.** Ο φάκελος της σύμβασης επανυποβλήθηκε στο Ελεγκτικό Συνέδριο και τελικά το Ζ' Κλιμάκιο αποφάνθηκε, με την υπ' αριθμόν 214/2013 πράξη του, ότι δεν κωλύεται η υπογραφή της σύμβασης, δεδομένου ότι αφενός η ανάδοχος υπέβαλε μειωμένη οικονομική προσφορά αφού υπολόγισε το εργατικό κόστος με βάση την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. 2012 – 2013 και αφετέρου είχε εκδοθεί από την υπηρεσία απόφαση ανάληψης της δαπάνης.
- 5.** Στις 2-12-2013 υπεγράφη η σύμβαση με αριθμό 0005P/13 διάρκειας ενός έτους, συνολικής αξίας 1.220.541,84 ευρώ, μεταξύ της Διεύθυνσης Προμηθειών 5α της ΑΣΔΥΣ του Γενικού Επιτελείου Στρατού του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, εκπροσωπούμενης από τον Δ/τή της με βάση τις υπ' αριθ. Φ.734/1/216060/Σ.1563/30-8-2013 και Φ.600.1/7/238022/ Σ.1005/10-4-2009 αποφάσεις του ΥΦΕΘΑ και της εταιρείας με την επωνυμία «ΦΑΣΜΑ Α.Ε.».
- 6.** Το Γραφείο Προμηθειών του 401 ΓΣΝΑ με το υπ' αριθμόν Φ.600/163/1/857/Σ.161/16-1-2014 έγγραφό του, ανέφερε στην ΑΣΔΥΣ/ΔΥΓ-ΔΟΙ προβλήματα που διαπιστώθηκαν κατά την υλοποίηση της Σύμβασης με αριθμό 0005P/13 και συγκεκριμένα ότι η νέα πτέρυγα του νοσοκομείου δεν έχει περιληφθεί στη σύμβαση, ότι οι χώροι καθαριότητας του Α ΒΝΣ Αθηνών ανατέθηκαν στην εταιρία ΕΓΕΝΚΑ με την υπ' αριθμόν 1/2014 ΚΑΑΥ ΕΓΕΝΚΑ σύμβαση και ότι δεν καθορίζεται νυχτερινή βάρδια καθαριότητας. Στο έγγραφο αυτό εξάλλου το 401 ΓΣΝΑ προτείνει την μεταφορά των ωρών καθαρισμού του Α ΒΝΣ Αθηνών, λόγω αυξημένων αναγκών στο 401 ΓΣΝΑ, και την επέκταση της σύμβασης ώστε να συμπεριλαμβάνεται ή νέα πτέρυγα.
- 7.** Η Διεύθυνση Υγειονομικού 2^ο της ΑΣΔΥΣ με το έγγραφο της Φ600.163/131/179357/Σ969/31-7-2014 και προκειμένου να προβεί στην τροποποίηση της σύμβασης ζήτησε από το 401 ΓΣΝΑ να υποβάλει τροποποιημένο πρόγραμμα ωρών εργασίας, το οποίο υποβλήθηκε από το 401 ΓΣΝΑ με το υπ' αριθ. Φ600.163/78/18347/Σ3666/21-8-14 έγγραφο του και το 401 ΓΣΝΑ στις 7-11-2014 με έγγραφο του πρότεινε την παράταση της υπ' αριθμόν 0005P/13 Σύμβασης για ένα ακόμα έτος, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 1 της σύμβασης.
- 8.** Η ανάδοχος εταιρεία «ΦΑΣΜΑ ΑΕ» με την από 17-11-2014 επιστολή της, δήλωσε ότι αποδέχεται την παράταση της σύμβασης με αριθμόν 0005P/13 για

την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας των κτιριακών εγκαταστάσεων του Στρατοπέδου «Υπτιγου Μπέλλια Δημητρίου» και των συνακόλουθων κτιρίων του Στρατοπέδου «'Ιλαρχου Βαρύτη», για ένα επιπλέον έτος, ήτοι από 1 Δεκεμβρίου 2014 έως 1 Δεκεμβρίου 2015, με τους ίδιους όρους και τιμές της σύμβασης.

9. Το 401 ΓΣΝΑ με το έγγραφό του υπ' αριθ. Φ.600.163/147/28505/Σ6138/22-12-14 προς την ΑΣΔΥΣ/ΔΠΜ εισηγείται την ανανέωση της σύμβασης με την ΦΑΣΜΑ ΑΕ για την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας η οποία έληξε την 1-12-2014, τονίζει ωστόσο ότι για την υλοποίηση της αναπροσαρμογής της συμβατικής αξίας απαιτείται αίτηση της εταιρείας ΦΑΣΜΑ ΑΕ εντός του τελευταίου διμήνου του χρόνου ισχύος της σύμβασης.

10. Η Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Υποστήριξης Στρατού «Θησέας» Διεύθυνση Προμηθειών/5^ο με το υπ' αριθμόν Φ 600.163/3/215362/Σ110/21-15 προς το ΓΕΣ/ΔΥΓ/4^ο αναφέρει σχετικά με την υπογραφή νέας σύμβασης ότι απαιτείται τροποποίηση της αρχικής σύμβασης καθόσον το νέο τροποποιημένο πρόγραμμα που απεστάλη από την ανάδοχο μπορεί να μην διαφοροποιείται ως προς το σύνολο των ωρών εργασίας της υπ' αριθμόν 0005P/2013 σύμβασης, αλλά διαφοροποιείται ως προς στους χώρους και το εμβαδόν αυτών, στοιχεία που αποτελούν απαράβατους όρους της διακήρυξης και κατά συνέπεια της σύμβασης. Τονίζεται ακόμα ότι στην επιστολή της αναδόχου εταιρείας «ΦΑΣΜΑ ΑΕ» αναφέρεται ότι αποδέχεται την παράταση της σύμβασης με τους ίδιους όρους και τιμές χωρίς να αναφέρεται σε κανένα σημείο εάν η εταιρεία αποδέχεται τροποποίηση του προγράμματος. Εξάλλου κατά την άποψη της υπηρεσίας είναι απαραίτητη η επικαιροποίηση του νέου τροποποιημένου προγράμματος από την επιτροπή ενδονοσοκομειακών λοιμώξεων του 401 ΓΣΝΑ, για την αποφυγή κινδύνων που ελλοχεύουν για την υγεία των ασθενών και την πιθανή αναστολή λειτουργίας του νοσοκομείου.

11. Στη συνέχεια το νοσοκομείο με το υπ' αριθμόν Φ900/11/2472/Σ428/30-1-2015 έγγραφο του προς την ΑΣΔΥΣ/ΔΥΓ τονίζει ότι συνεχίζεται η παροχή υπηρεσιών καθαριότητας από την εταιρεία «ΦΑΣΜΑ ΑΕ» για λόγους δημοσίας υγιεινής και για την απρόσκοπτη λειτουργία του, η οποία είναι συνυφασμένη με την αδιάλειπτη παροχή σε αυτό, υπηρεσιών καθαριότητας.

12. Κατόπιν τούτου η Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Υποστήριξης Στρατού «ΘΗΣΕΑΣ» Διεύθυνση Προμηθειών/5^ο με την υπ' αριθμόν Φ600.163/19/216046/Σ351/18-2-15 απόφαση συγκρότησε επιτροπή διαπραγματεύσεων προκειμένου να διενεργήσει διαπραγματεύσεις με εκπρόσωπο της εταιρείας «ΦΑΣΜΑ ΑΕ». Αντικείμενο των διαπραγματεύσεων ορίσθηκε η μείωση του τιμήματος (αναπροσαρμογή τιμής) της νέας σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαρισμού, σύμφωνα με τους όρους της εντολής διενέργειας του υπ' αριθμόν 026/09 ανοικτού διαγωνισμού και του άρθρου 68 του ν. 3863/10.

13. Η Επιτροπή διαπραγματεύσεων με το από 20-2-2015 πρακτικό της διαπίστωσε ότι η προσφορά της εταιρείας είναι η τιμή χωρίς αναπροσαρμογή αυτής και εισηγήθηκε την εισαγωγή του θέματος στην ΠΓΕΠ/ΑΣΔΥΣ για γνωμοδότηση και τη παράταση της υπ' αριθμόν 0005P/13 σύμβασης.

14. Με το υπ' αριθμόν Φ.600.163/43/216874/Σ563/23-3-15 έγγραφο της η ΑΣΔΥΣ/ΔΠ/5^ο πρότεινε στην εταιρία ΦΑΣΜΑ ΑΕ τη μεταφορά των προβλεπόμενων εργατωρών παροχής καθαριότητας του Α ΒΝΣ Αθηνών, ο οποίος δεν αποτελεί πλέον τμήμα του 401 ΓΣΝΑ, στη νυχτερινή βάρδια, του ημερησίου προγράμματος της Προσθήκης «2» του Παραρτήματος «Α» της σύμβασης 0005P/2013 πρόταση που έγινε αποδεκτή από την εταιρεία «ΦΑΣΜΑ ΑΕ» η οποία με την από 23-3-2015 επιστολή της ενημέρωσε την ΑΣΔΥΣ ότι «...αποδέχεται την μεταφορά των προβλεπόμενων εργατωρών παροχής καθαριότητας του Α ΒΝΣ Αθηνών, ο οποίος δεν αποτελεί πλέον τμήμα του 401ΓΣΝΑ, στην νυχτερινή βάρδια, του ημερησίου προγράμματος της Προσθήκης «2» του Παραρτήματος «Α» της ως άνω υπ' αριθμόν 0005P/2013 Σύμβασης».

15. Στη συνέχεια η ΑΣΔΥΣ /ΔΠΜ 5^ο με το υπ' αριθ. Φ600163/49/217023/Σ606/27-3-15 έγγραφό της συγκρότησε επιτροπή διαπραγματεύσεων για την επαναδιαπραγμάτευση με εκπρόσωπο της εταιρείας ΦΑΣΜΑ ΑΕ. Ειδικότερα καθορίσθηκε το αντικείμενο των διαπραγματεύσεων που είναι οι τροποποιήσεις αφενός των κρατήσεων που υποβλήθηκαν και αφετέρου του πίνακα ημερήσιας καθαριότητας στον οποίο να φαίνεται ότι μεταφέρονται οι επτά εργατοώρες καθαρισμού του Α ΒΝΣ, ο οποίος δεν αποτελεί πλέον τμήμα

του 401 ΓΣΝΑ στη νυχτερινή βάρδια του ημερήσιου προγράμματος της Προσθήκης «2» του Παραρτήματος «Α» της σύμβασης 0005P/2013, την οποία αποδέχθηκε η εταιρεία ΦΑΣΜΑ ΑΕ με την από 23-3-2015 (αρ. πρωτ. 216892/24-3-2015) επιστολή της.

16. Η επιτροπή διαπραγματεύσεων με το από 30-3-2015 πρακτικό της αφού έλαβε υπόψη της την οικονομική προσφορά της εταιρείας ΦΑΣΜΑ ΑΕ με αριθμό πρωτοκόλλου 217056/30-3-15 διαπίστωσε ότι η προσφορά που υπέβαλε εμπεριέχει κρατήσεις της τάξεως 14,1996 % σύμφωνα με το Φ 830/146/18397 Σ10969/27-11-13 έγγραφο της ΓΕΣ/ΔΟΙ/3^ο και ότι μετέφερε τις επτά εργατώρες καθαρισμού του Α ΒΝΣ, ο οποίος δεν αποτελεί πλέον τμήμα του 401 ΓΣΝΑ, στη νυχτερινή βάρδια του ημερήσιου προγράμματος όπως αυτό φαίνεται στην οικονομική προσφορά της εταιρείας.

17. Με την υπ' αριθμόν Φ600.163/61/217388/Σ710/14-4-15 απόφαση της ΑΣΔΥΣ/ΔΠΜ/5^ο, η οποία εκδόθηκε μετά την γνωμοδότηση της ΑΣΔΥΣ/ΠΓΕΠ, αποφασίσθηκαν αφενός η 1^η τροποποίηση της υπ' αριθμόν 0005P/13 σύμβασης εσωτερικού μεταξύ της ΑΣΔΥΣ/ΔΠΜ και της εταιρίας με την επωνυμία «ΦΑΣΜΑ ΑΕ» για την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας κατ' επίκληση της παρ. 4 του άρθρου 24 του ΠΔ 118/07 και του άρθρου 10 της σύμβασης και αφετέρου η κατακύρωση της ανανέωσης- παράτασης της υπ' αριθμόν 0005P/13 σύμβασης από την υπογραφή της συμβάσεως έως 2-12-2015, στην εταιρεία «ΦΑΣΜΑ ΑΕ» μειοδότης του υπ' αριθμόν 026/09 ανοικτού διαγωνισμού, στο ποσό των 1.220.541,84 ευρώ συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ 23% που προέκυψε από το πρακτικό της επιτροπής διαπραγματεύσεων.

18. Κατόπιν των ανωτέρω η ΑΣΔΥΣ/ΔΠΜ/5^ο υπέβαλε το φάκελο στο ΓΕΣ/ΔΥΠΟΣΤΗ για την υπογραφή από ΥΦΕΘΑ, της 1^{ης} τροποποίησης, της κατακυρωτικής διαταγής για την ενεργοποίηση της παράτασης και του ερωτήματος προς το ΝΣΚ για την αναδρομική ισχύ της σύμβασης.

II. ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ

19. Ενόψει των προαναφερθέντων πραγματικών περιστατικών, η Υπηρεσία θέτει τα ακόλουθα ερωτήματα:

«(1) Εάν η μονομερής παράταση του ενός (1) έτους της υπ' αριθμόν 0005P/2013 σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας των κτιριακών

εγκαταστάσεων του Στρατοπέδου «Υψηλού Μπελλιά Δημητρίου» (401 ΓΣΝΑ) και του συνακόλουθου κτηρίου του Στρατοπέδου «Ίλαρχου Βαρύτη» (ΟΦΑ), δυνάμει του άρθρου 1 παρ. 2 της σύμβασης, θα έχει ως σημείο έναρξης/εκκίνησης το χρονικό σημείο λήξης του 1^{ου} συμβατικού έτους ή την ημερομηνία λήψης απόφασης από τον έχοντα την οικονομική εξουσία και για ένα (1) έτος.

2) Κατόπιν των παραπάνω και για την περίπτωση κατά την οποία κριθεί εφικτό να συνεχισθούν οι διαδικασίες της σύμβασης του θέματος, προκύπτει το ερώτημα, ποιος θα εξουσιοδοτηθεί για την υπογραφή της εν λόγω σύμβασης διότι έχει αλλάξει η Διεύθυνση της ΔΠΜ/ΑΣΔΥΣ.»

III. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι κρίσιμες διατάξεις που αποτελούν το νομικό πλαίσιο της υπόθεσης είναι οι ακόλουθες:

20. Στο άρθρο 129 του ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 143/28.6.2014) ορίζονται τα εξής:

«Συμβάσεις, από τις οποίες δημιουργούνται υποχρεώσεις σε βάρος του Δημοσίου, δεν δύναται να συνομολογηθούν εάν δεν προβλέπονται από γενικές ή ειδικές διατάξεις ή δεν συντελούν στην εκπλήρωση των σκοπών του.».

Περαιτέρω, στο άρθρο 133 του ίδιου νόμου ορίζονται τα εξής:

«1.... Άνω του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ απαιτείται σύναψη σύμβασης για προμήθεια προϊόντων, παροχή υπηρεσιών ή εκτέλεση έργων κατόπιν διενέργειας τακτικού διαγωνισμού (ανοικτού ή κλειστού), βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας....3. Επιτρέπεται με έγκριση του αρμόδιου οργάνου η σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση σχετική προκήρυξης: α... β... στ. στην περίπτωση νέων υπηρεσιών που συνιστούν επανάληψη παρόμοιων υπηρεσιών που είχαν ανατεθεί με τακτικό διαγωνισμό στον αρχικό ανάδοχο και αποτελούν συνέχεια ή συμπλήρωση της αρχικής σύμβασης, με την προϋπόθεση ότι δεν έχει παρέλθει τριετία από αυτή και εξασφαλίζονται οι ίδιοι όροι και προϋποθέσεις με δυνατότητα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής. ....

5. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται υπό την επιφύλαξη των προβλεπόμενων στα άρθρα 199 και 201 του ν. 4281/2014 (Α 160).».

21. Με την παρ. 1 του άρθρου 201 του ν. 4281/2014, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 37 παρ. 1 ν. 4320/2015, (Α 29) ορίζεται ότι «1. Η ισχύς των διατάξεων του παρόντος Μέρους Β (άρθρα 14 έως και 201) αρχίζει από την 31^η Δεκεμβρίου 2015, εκτός αν ορίζεται άλλως στις επιμέρους διατάξεις αυτού» (άρα μέχρι τότε εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 133 του ν. 4270/2014).

22. Στο άρθρο 2 παρ. 2 του ν. 4013/2011 «Σύσταση ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων και Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων...» (Α 204), ορίζονται, σε σχέση με το κρίσιμο ζήτημα, τα εξής:

«2. Η Αρχή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α)....

γ) Γνωμοδοτεί για τη νομιμότητα κάθε διάταξης σχεδίου νόμου ή κανονιστικής πράξης που αφορά στις δημόσιες συμβάσεις και συμμετέχει στις οικείες νομοπαρασκευαστικές επιτροπές. Τα αρμόδια όργανα οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τη γνώμη της Αρχής. Ειδικότερα: αα)....

δδ) Οι αποφάσεις των αναθετουσών Αρχών που αφορούν προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 3 του π.δ. 59/2007 και των άρθρων 24 και 25 του π.δ. 60/2007, εξαιρουμένων των περιπτώσεων της ανωτέρας βίας, εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Αρχής, εφόσον οι συμβάσεις αυτές επιίπουν, λόγω της εκτιμώμενης αξίας τους, στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω προεδρικών διαταγμάτων....»

23. Το π.δ. 118/2007 (ΦΕΚ Α150/10.7.2007) Κανονισμός Προμηθειών Δημοσίου:

Άρθρο 22: «Προμήθειες με διαπραγμάτευση (εξαιρετική ή απευθείας ανάθεση) με ή χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης μπορεί να γίνουν εάν συντρέχει μία από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2 παράγραφος 13 του Ν. 2286/1995.».

Άρθρο 23: «1. Στον προμηθευτή στον οποίο έγινε κατακύρωση ή ανάθεση προμήθειας, αποστέλλεται σχετική ανακοίνωση που περιλαμβάνει τουλάχιστον τα παρακάτω στοιχεία: α.Το προς προμήθεια είδος. β.Την ποσότητα. γ.Την

τιμή. δ. Τον φορέα για τον οποίο προορίζεται το υλικό. ε. Τη συμφωνία της κατακύρωσης ή της ανάθεσης με τους όρους της διακήρυξης και της πρόσκλησης καθώς και με το σχέδιο σύμβασης που έχει επισυναφθεί στη διακήρυξη. στ. Την προθεσμία υπογραφής της σύμβασης. 2. Με την ανακοίνωση η σύμβαση θεωρείται ως συναφθείσα, το δε έγγραφο της σύμβασης που ακολουθεί έχει αποδεικτικό μόνο χαρακτήρα.».

24. Ο κυρωθείς με το άρθρο πρώτο του νόμου 2690/1999 (ΦΕΚ Α 45) Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας,

Άρθρο 23: «Η διοικητική σύμβαση, που συνάπτεται ύστερα από διαγωνισμό ή με απευθείας ανάθεση, καταρτίζεται από και με την επίδοση στον ενδιαφερόμενο της πράξης με την οποία τελειούται ο διαγωνισμός ή της πράξης ανάθεσης, αντιστοίχως, εκτός αν στο νόμο ορίζεται διαφορετικά.».

25. Στο άρθρο 35 του ν. 4129/2013 «Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο» (Α 52), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 35: «1. Στις συμβάσεις προμήθειας αγαθών του άρθρου 1 του ν. 2286/1995 (Α 19), εκτέλεσης έργων και παροχής υπηρεσιών, που συνάπτονται από το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τις δημόσιες επιχειρήσεις ή οργανισμούς, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό του ενός εκατομμυρίου ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά έλεγχος νομιμότητας της οικείας σύμβασης, πριν από τη σύναψη της, από Κλιμάκια του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Στις κατηγορίες συμβάσεων του προηγούμενου εδαφίου, που συνάπτονται από το Δημόσιο και τα υπαγόμενα σε προληπτικό έλεγχο δαπανών Ν.Π.Δ.Δ., η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) ευρώ και μέχρι το όριο του προηγούμενου εδαφίου, διενεργείται υποχρεωτικά έλεγχος νομιμότητας, πριν από τη σύναψη τους, από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών των φορέων αυτών..... Αν δεν διενεργηθεί ο έλεγχος, η σύμβαση που συνάπτεται είναι άκυρη. ....10. Στον έλεγχο νομιμότητας της προηγούμενης παραγράφου υπάγονται και οι τροποποιητικές συμβάσεις που εμπίπτουν στις προϋποθέσεις εφαρμογής της ανωτέρω παραγράφου, ανεξαρτήτως του εάν η κύρια σύμβαση διήλθε από τον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Στο πλαίσιο του

ελέγχου των συμβάσεων που προβλέπονται στις περιπτώσεις δ και ε του άρθρου 17 του ν. 3978/2011, το Ελεγκτικό Συνέδριο οφείλει να διασφαλίσει το απόρρητο των στοιχείων του φακέλου, ο οποίος μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου του επιστρέφεται στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.».

26. Ο νόμος 3863/2010 (ΦΕΚ Α 115/15.7.2010) Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις.

Άρθρο 68 παρ. 1 όπως αυτό ισχύει μετά την αντικατάσταση του με την παράγραφο 1 του άρθρου 22 του Ν. 4144/2013 (ΦΕΚ Α 88/18.4.2013) «1. Η εκάστοτε αναθέτουσα αρχή, δηλαδή το Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), οι φορείς και οι οργανισμοί του δημοσίου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις, η οποία (αρχή) αναθέτει απευθείας ή προκηρύσσει διαγωνισμό για την ανάθεση παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή /και φύλαξης, υποχρεούται να ζητά από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή /και φύλαξης (εργολάβοι) να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα εξής: α) Τον αριθμό των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο. β) Τις ημέρες και τις ώρες εργασίας. γ) Τη συλλογική σύμβαση εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι. δ) Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων. ε) Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά. στ) Τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο, όταν πρόκειται για καθαρισμό χώρων. Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή /και φύλαξης (εργολάβοι) υποχρεούνται, με ποινή αποκλεισμού, να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της προσφοράς τους τα ως άνω στοιχεία. Στην προσφορά τους πρέπει να υπολογίζουν εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλώσιμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων. Επιπροσθέτως, υποχρεούνται να επισυνάψουν στην προσφορά αντίγραφο της συλλογικής σύμβασης εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι.».

ΓΧ

27. Στην παρ. 10 του άρθρου 9 της Διακήρυξης του διαγωνισμού (Φ.600 .163/34/218266/Σ.1230/22-4-2009 απόφαση της Ανώτατης Στρατιωτικής Διοίκησης Υποστήριξης Στρατού Δνσης Προμηθειών /5^α) ορίζονται τα εξής:

«10. Η χρονική διάρκεια της παρούσης, ορίζεται σε ένα (1) έτος με δικαίωμα μονομερούς παρατάσεως από την Υπηρεσία μέχρι ένα (1) έτος επιπλέον, με απόφαση του έχοντα την οικονομική εξουσία, ύστερα από εισήγηση της Διοίκησης του Νοσοκομείου. Έναρξη ισχύος της σύμβασης από υπογραφή της και από τα δύο μέρη.».

28. Στην υπ' αριθ. Φ.734/1/216060/Σ1563/30-8-2013 κατακυρωτική απόφαση του Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας, προβλέπονται τα εξής σε σχέση με το κρίσιμο ερώτημα:

«4. Χρονική διάρκεια-Αναπροσαρμογή τιμών α. Η χρονική διάρκεια της σύμβασης που θα υπογραφεί ορίζεται σε ένα (1) έτος και οι εργασίες καθαρισμού θα αρχίσουν από την επομένη εργάσιμη ημέρα της υπογραφής της. Η Υπηρεσία διατηρεί το δικαίωμα της μονομερούς παράτασης της διάρκειας της σύμβασης για ένα (1) έτος επιπλέον, με απόφαση του έχοντα την οικονομική εξουσία, κατόπιν εισήγησης της Διοίκησης του 401 ΓΣΝΑ (στο εξής θα αποκαλείται «νοσοκομείο»).».

«9. Σύνταξη-Υπογραφή Σύμβασης... δ. Η υπογραφή της σύμβασης θα γίνει από το Διευθυντή της ΑΣΔΥΣ/ΔΠΜ, ο οποίος εξουσιοδοτήθηκε για το σκοπό αυτό με την (γ) σχετική εντολή διενέργειας διαγωνισμού (παράγραφος 18β).».

Η ανωτέρω (γ) σχετική εντολή διενέργειας διαγωνισμού είναι η με αριθμό Φ.600.1/7/238022/Σ.1005/10 Απρ 09/ΓΕΣ/ΔΥΠΟΣΤΗ/4^ο απόφαση του Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας, σύμφωνα με την οποία εξουσιοδοτείται ο Διευθυντής της ΑΣΔΥΣ/ΔΠΜ για την σύνταξη και υπογραφή της σύμβασης, μετά την έκδοση της κατακυρωτικής διαταγής.

29. Στην υπογραφείσα σύμβαση («Σύμβαση εσωτερικού») υπ' αριθμόν 0005P/2013 παροχής υπηρεσιών καθαριότητας των κτιριακών εγκαταστάσεων του Στρατοπέδου «Υπτιγου Μπελλιά Δημητρίου» (401 ΓΣΝΑ) και του συνακόλουθου κτηρίου του Στρατοπέδου «Ίλαρχου Βαρύτη» (ΟΦΑ) περιέχονται οι εξής ρήτρες:

Άρθρο 1^ο «1. Οι απαραίτητες εργασίες καθαρισμού, ο τρόπος με τον οποίο θα εκτελούνται, ο εξοπλισμός και τα υλικά που θα χρησιμοποιούνται, η συχνότητα εκτέλεσης των εργασιών, οι προς καθαρισμό χώροι, ο απαιτούμενος αριθμός εργατωρών καθαρισμού ανά χώρο, καθώς και κάθε άλλη παράμετρος που αφορά στην εκτέλεση των εργασιών καθαριότητας που αναλαμβάνει ο ανάδοχος, καθορίζονται αναλυτικά στο Παράρτημα «Γ» της διακήρυξης του υπ' αριθμ. 26/09 διαγωνισμού (Παράρτημα «Α» της παρούσας). Η Προσθήκη «2» του Παραρτήματος «Α» της παρούσας είναι τροποποιημένη ως προς την Προσθήκη «2» του Παραρτήματος «Γ» της εν λόγω διακήρυξης σύμφωνα με το υπ' αριθμ. Φ.600.163/2/544/Σ.106/11 Ιαν 12 έγγραφο του 401 ΓΣΝΑ/Γρ Προμηθειών, με το οποίο ο απαιτούμενος ετήσιος αριθμός εργατωρών καθαρισμού μειώθηκε κατά 40,54% σε σχέση με τις αρχικές απαιτήσεις.

2. Η χρονική διάρκεια της παρούσας σύμβασης ορίζεται σε δώδεκα (12) μήνες με δυνατότητα μονομερούς παράτασης από την Υπηρεσία για ένα (1) επιπλέον έτος, ύστερα από απόφαση του έχοντα την οικονομική εξουσία, κατόπιν εισήγησης της Διοίκησης του 401 ΓΣΝΑ (στο εξής θα αποκαλείται «νοσοκομείο»). Οι εργασίες καθαρισμού θα αρχίσουν από την επόμενη εργάσιμη ημέρα της υπογραφής της και από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη, ήτοι από 2 Δεκ 13 και θα λήξουν στις 1 Δεκ 14. 3. Η αξία της παροχής των υπηρεσιών καθαριότητας των κτηριακών εγκαταστάσεων του Στρατοπέδου «Υπτιγού Μπελλιά Δημητρίου» και των συνακόλουθων κτηρίων του Στρατοπέδου «Ίλαρχου Βαρύτη» για χρονικό διάστημα ενός (1) έτους ανέρχεται στο ποσό του ενός εκατομμυρίου διακοσίων είκοσι χιλιάδων πεντακοσίων σαράντα ενός ευρώ και ογδόντα τεσσάρων λεπτών (1.220.541,84€), συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ 23%.».

Άρθρο 7^ο παρ. 2 και 3:

«2. Στην περίπτωση της παράτασης της διάρκειας της σύμβασης για ένα (1) επιπλέον έτος, προβλέπεται η δυνατότητα αναπροσαρμογής της συμβατικής αξίας, με απόφαση του έχοντα την οικονομική εξουσία κατόπιν εισήγησης της Διοίκησης του νοσοκομείου, σύμφωνα με τον εξής τύπο:... 3. Προϋπόθεση για την υλοποίηση της προαναφερθείσας αναπροσαρμογής είναι, η υποβολή από τον ανάδοχο εντός του τελευταίου διμήνου του χρόνου ισχύος της σύμβασης

που θα υπογραφεί, σχετικής αίτησης στην οποία θα αναφέρονται οι συντελεστές αναπροσαρμογής, οι αντίστοιχοι δείκτες που ελήφθησαν υπόψη για τους υπολογισμούς και η πηγή των δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν. Η αίτηση αυτή θα συνοδεύεται από τα απαραίτητα δικαιολογητικά (νέα Σ.Σ.Ε. ή Δ.Α.), προκειμένου να αποδεικνύονται τα επίσημα μεγέθη που χρησιμοποιήθηκαν στους υπολογισμούς.».

Άρθρο 10^ο :

«2. Η παρούσα σύμβαση : α. Διέπεται από τις διατάξεις των Ν. 2286/95, Ν. 2362/95, ΠΔ 60/07 και ΠΔ 118/07. β. Δύναται να τροποποιηθεί σε αντικειμενικά δικαιολογημένες περιπτώσεις, εφόσον συμφωνήσουν προς τούτο και τα δύο συμβαλλόμενα μέρη, ύστερα από γνωμοδότηση του αρμοδίου οργάνου. γ. Είναι ισχυρότερη από κάθε άλλο κείμενο στο οποίο στηρίζεται και με το οποίο συσχετίζεται, εκτός κατάδηλων σφαλμάτων ή παραδρομών που γίνονται αποδεκτά και από τους δύο συμβαλλόμενους. ... 4. Για οτιδήποτε δεν προβλέπεται στην παρούσα σύμβαση, εφαρμόζονται οι όροι της διακήρυξης του υπ' αριθμ. 26/09 διαγωνισμού καθώς και οι σχετικές με το αντικείμενο της παρούσας σύμβασης διατάξεις της νομοθεσίας, όπως ισχύουν. Η εφαρμογή των διατάξεων αυτών δεν αποκλείει την άσκηση άλλων δικαιωμάτων του νοσοκομείου, που απορρέουν από τις συναφείς με τη σύμβαση διατάξεις του Αστικού Κώδικα και της λοιπής ισχύουσας νομοθεσίας. 5. Τα έγγραφα που διέπουν την παρούσα σύμβαση, τα οποία υπογράφονται από αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη, προσαρτώνται ως παραρτήματα στην παρούσα σύμβαση και αποτελούν ενιαίο και αναπόσπαστο σύνολο με τη σύμβαση, οι δε όροι τους ισχύουν το ίδιο με τους όρους της παρούσας σύμβασης και συμφωνούνται όλοι ουσιώδεις.».

IV. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΩΣ ΑΝΩ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, από τον συνδυασμό των προαναφερθεισών διατάξεων, των όρων της διακήρυξης και της σύμβασης, ερμηνευόμενων αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας από την αρμόδια υπηρεσία, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

30. Η συναλλακτική δράση της Διοίκησης δεν εκδηλώνεται ελευθέρως, αλλά υπακούει στην τήρηση των γενικών ή ειδικών περί αυτής διατάξεων, ειδικά δε η σύναψη διοικητικών συμβάσεων υπόκειται, κατά κανόνα, σε εξαιρετικό νομικό καθεστώς του διοικητικού δικαίου.

31. Κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, η οποία αποτελεί ειδικότερη έκφανση της αρχής της νομιμότητας, οι συστατικές ατομικές διοικητικές πράξεις δεν αναπτύσσουν αναδρομική ισχύ, δηλαδή τα έννομα αποτελέσματα τους δεν δύνανται να ανατρέχουν σε χρόνο προγενέστερο της έκδοσης τους (ή της κοινοποίησης τους, όπου αυτή απαιτείται) και τούτο προεχόντως, διότι η διοικητική ενέργεια προκαλείται και προσδιορίζεται με βάση την επικαιρότητα, τόσο από πλευράς τυπικής νομιμότητας (αρμοδιότητα οργάνου, τύπος διαδικασία), όσο και από πλευράς ουσιαστικής νομιμότητας, με την έννοια ότι η συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής του νόμου πρέπει να υφίσταται κατά τον χρόνο της ενέργειας. Κατ' εξαίρεση της αρχής αυτής (του επίκαιρου της διοικητικής δράσης) η αναδρομική ισχύς των διοικητικών πράξεων αναγνωρίζεται μόνον στις περιπτώσεις που : α) τούτο ρητώς επιτρέπεται από τις σχετικές διατάξεις ή σαφώς προκύπτει από αυτές, β) οι διοικητικές πράξεις εκδίδονται σε συμμόρφωση με αποφάσεις δικαστηρίων και γ) ανακαλείται με αυτές παράνομη πράξη.

32. Στην ίδια ως άνω απαγόρευση αναδρομικής ισχύος υπόκεινται και οι συμβάσεις που συνάπτει η δημόσια διοίκηση, η συμβατική δράση της οποίας διέπεται από την αρχή της νομιμότητας και όχι του κανόνα της συμβατικής ελευθερίας του άρθρου 361 του Α.Κ. Η υπογραφή της οικείας σύμβασης και συνακόλουθα η ανάληψη της σχετικής δαπάνης πρέπει να προηγείται της εκτέλεσης των σχετικών υπηρεσιών και της πραγματοποίησης της δαπάνης, τυχόν δε μεταγενέστερη υπογραφή της σύμβασης δεν δύναται να «νομιμοποιήσει» τη δαπάνη, καθότι στερείται κατ' αρχή αναδρομικής ισχύος (βλέπ. ενδεικτικά Πράξεις Ελεγκτικού Συνεδρίου, VII τμ. 139/2010, 271/2010, 394/2010, Ατομ Γνμ 406/2011 ΝΣΚ).

33. Η τροποποίηση της σύμβασης, κατά το στάδιο της εκτέλεσης, δεν επιτρέπεται να αφορά θεμελιώδεις ή ουσιώδεις όρους για τη λειτουργία, την οικονομική ισορροπία και το αντικείμενο της, διότι τυχόν τροποποίηση των

ανωτέρω όρων ενέχει τον κίνδυνο στρέβλωσης του ανταγωνισμού σε βάρος ήδη διαγωνισθέντων ή δυνητικών διαγωνιζομένων (Πράξεις Ε' Κλιμακίου του ΕΣ 420/2013, 423/2013).

34. Σύμφωνα με τα ανωτέρω εκτιθέμενα, από την παράγραφο 4 της κατακυρωτικής απόφασης Φ.734/1/216060/Σ1563/30-8-2013 του Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας καθώς και από το άρθρο 1 παράγραφος 2 της σύμβασης προκύπτει ότι οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά για την άσκηση του δικαιώματος της μονομερούς παράτασης είναι: α)εισήγηση από την Διοίκηση του νοσοκομείου, β)απόφαση του έχοντα την οικονομική εξουσία, γ)υπογραφή της σύμβασης και δ)πρόβλεψη χρονικής διάρκειας για 1 έτος. Στην προκειμένη περίπτωση οι προϋποθέσεις αυτές δεν συνέτρεξαν σωρευτικά και άρα δεν υφίσταται μονομερής παράταση της σύμβασης. Εξάλλου, μετά την λήξη του χρόνου ισχύος της σύμβασης που είχε αρχικώς συναφθεί δεν μπορεί να ενεργοποιηθεί η ρήτρα περί παράτασης αυτής, διότι δεν νοείται παράταση σύμβασης της οποίας ο χρόνος έχει λήξει. Άλλωστε μια τέτοια παράταση θα ανέτρεχε υποχρεωτικά σε παρελθόντα χρόνο (την λήξη της αρχικής σύμβασης προκειμένου να καλυφθεί το χρονικό κενό από τη λήξη της αρχικής σύμβασης μέχρι την έναρξη ισχύος της κατά παράταση σύμβασης) και θα προσέκρουε στην αρχή της μη αναδρομικότητας των διοικητικών συμβάσεων (Γνμ 185/2013 Α Τμήματος ΝΣΚ).

35. Από τις διατάξεις του άρθρου 35 του ν. 4129/2013 «Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο» (Α 52), συνάγεται ότι ο ασκούμενος από το Ελεγκτικό Συνέδριο προληπτικός έλεγχος νομιμότητας, επεκτείνεται και στην περίπτωση συμβάσεων, οι οποίες, ανεξάρτητα από το οικονομικό αντικείμενο τους, τροποποιούν τους όρους κύριων ή συμπληρωματικών συμβάσεων που έχουν υποβληθεί στον ανωτέρω έλεγχο, καθόσον σκοπός των διατάξεων που προεκτέθηκαν είναι η θεσμοθέτηση μιας ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής διαδικασίας ελέγχου της νομιμότητας των δημοσίων συμβάσεων (420/2013, 423/2013 Πράξεις του Ε Κλιμακίου του ΕΣ, 36/2008 Πράξη του VI Τμήματος του ΕΣ), ενώ η σύναψη νέας σύμβασης κατόπιν διαπραγμάτευσης δεν θα ήταν νόμιμη, γιατί δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του νόμου, αφού για την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, θα έπρεπε να υπάρχει η

σύμφωνη γνώμη της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ, δδ του ν. 4013/2011).

36. Επισημαίνεται ότι στην προκειμένη περίπτωση δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 23 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, ούτε οι διατάξεις του άρθρου 23 του Κανονισμού Προμηθειών Δημοσίου, που προβλέπουν ότι η διοικητική σύμβαση καταρτίζεται από και με την επίδοση στον ενδιαφερόμενο της πράξεως, με την οποία τελειούται ο διαγωνισμός, με συνέπεια το έγγραφο της σύμβασεως που ακολουθεί να έχει αποδεικτικό μόνον χαρακτήρα, διότι η σύναψη της σύμβασεως υπόκειται σε προληπτικό έλεγχο νομιμότητας εκ μέρους του Ελεγκτικού Συνεδρίου, άνευ του οποίου τυχόν καταρτιζόμενη σύμβαση θα ήταν άκυρη. Εν όψει των ανωτέρω για την κατάρτιση της εν λόγω σύμβασεως δεν αρκεί η ανακοίνωση στον ανακηρυχθέντα ανάδοχο της κατακυρωτικής αποφάσεως, αλλά απαιτείται και η υπογραφή της σύμβασεως, η οποία θα ελάμβανε χώρα μετά το πέρας του ελέγχου νομιμότητας από το Ελεγκτικό Συνέδριο (3141/2012 ΣΤΕ). Σε κάθε περίπτωση δηλαδή, ακόμα και αν υποθεθεί ότι οι πιο πάνω προϋποθέσεις (παράγραφος 34) επληρώθησαν θα έπρεπε η σύμβαση προ της υπογραφής της, και προδήλως προ της εκτέλεσης της να έχει υποβληθεί σε προσυμβατικό έλεγχο νομιμότητας από το ΕΣ και η έναρξη ισχύος της να ήταν από το χρονικό σημείο υπογραφής της και όχι προγενέστερο.

V. ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Με βάση τα προεκτεθέντα, κατά την ομόφωνη γνώμη του ΣΤ' Τμήματος του Ν.Σ.Κ., στα ερωτήματα που έθεσε η αρμόδια Υπηρεσία, αρμόζουν οι εξής απαντήσεις:

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ 1^ο ΕΡΩΤΗΜΑ

37.Υπό τα δεδομένα του ερωτήματος, στην προκειμένη περίπτωση η προβλεπόμενη στο άρθρο 1 παρ 2 της σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας με αριθμό 0005P/2013 μονομερής παράταση ενός έτους, δεν μπορεί να ανατρέξει στο παρελθόν και να έχει ως σημείο έναρξης/εκκίνησης το χρονικό σημείο λήξης του πρώτου συμβατικού έτους, ή την ημερομηνία λήψης της απόφασης από τον έχοντα την οικονομική εξουσία, τυχόν δε υπογραφή της σύμβασης με αναδρομική ισχύ, δηλαδή για χρονικό διάστημα προγενέστερο

της ημερομηνίας υπογραφής της, δεν θα είναι νόμιμη γιατί θα προσέκρουε στην αρχή της μη αναδρομικότητας των διοικητικών συμβάσεων (Γνμ 185/2013 Α Τμήματος ΝΣΚ).

Σε κάθε περίπτωση όμως, ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι μπορεί νόμιμα να ασκηθεί το προβλεπόμενο συμβατικό δικαίωμα μονομερούς παράτασης και να υπογραφεί νέα σύμβαση, παρά το ότι δεν συνέτρεξαν σωρευτικά οι προϋποθέσεις που προαναφέρθηκαν (βλ. παρ. 34) και παρά την διαφοροποίηση και μεταβολή ουσιωδών όρων της αρχικής σύμβασης (πρόγραμμα εργατωρών και τετραγωνικά μέτρα), η σύμβαση αυτή, αφενός μεν, θα έπρεπε να είχε υποβληθεί σε προληπτικό/προσυμβατικό έλεγχο ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου πριν την υπογραφή της και προδήλως πριν την έναρξη της εκτέλεσής της, αφετέρου δε, δεν μπορεί χρονικά να επεκταθεί πέραν της καταληκτικής ημερομηνίας της 2ας Δεκεμβρίου 2015, που ορίστηκε στη Διακήρυξη και στη Σύμβαση ότι είναι το απώτατο χρονικό σημείο λήξης της παροχής υπηρεσιών.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ 2^ο ΕΡΩΤΗΜΑ

38. Με βάση την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η εξέταση του δεύτερου ερωτήματος. Σε κάθε περίπτωση πάντως, στην κατακυρωτική απόφαση του διαγωνισμού που προηγήθηκε της σύναψης της σύμβασης που έληξε, προβλεπόταν ότι ο Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας, εξουσιοδοτεί τον Διευθυντή της ΑΣΔΥΣ/ΔΠΜ για την υπογραφή της σύμβασης που προηγήθηκε, άρα και σε περίπτωση παράτασης της ισχύος της σύμβασης, για την υπογραφή της νέας σύμβασης απαιτείται νέα εξουσιοδότηση, αφού στην σύμβαση δεν ορίζεται κάτι διαφορετικό.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 17-11-2015

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Γ. Χαλκιάς

ΙΩΑΝΝΗΣ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΛΚΙΑΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ Ε. ΜΑΡΙΝΟΥ

ΠΑΡΕΔΡΟΣ Ν.Σ.Κ.